

La contenció mecànica, 3 anys d'un recurs... ¿necessari?

Pérez E¹, Galindo L^{1,2,4}, Dinamarca F¹, Chavarria V¹, Salgado P¹, Pérez V^{1,2,3}

¹Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions (INAD)- Parc de Salut Mar de Barcelona, ²Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques, ³CIBERSAM G21, ⁴RETIC Red de Trastornos Adictivos

Introducció

L'agitació psicomotriu és una emergència psiquiàtrica freqüent, que pot presentar-se en un ampli espectre clínic. Es relaciona amb diversos trastorns mèdics i psiquiàtrics, tanmateix pot estar associada únicament a una alteració conductual aïllada. Tant l'agitació en sí mateixa com els procediments necessaris per al seu control comporten un risc implícit per la seguretat del pacient i del personal sanitari (Gómez-Durán et al., 2014; Lorenzo et al., 2014; Rubio-Valera et al., 2015).

La contenció mecànica, així com altres tècniques coercitives, es porten a terme de forma freqüent arribant a una proporció estimada de fins un 21 a un 59% dels pacients psiquiàtrics a Europa. No obstant això, no existeix evidència clara a la literatura respecte a l'efectivitat o el benefici real sobre factors com el cost econòmic o les conseqüències físiques i psicològiques per al pacient (Bak et al., 2015; Rubio-Valera et al., 2015). És de notable rellevància descriure l'estat actual de les contencions en els diversos centres que ofereixen serveis en salut mental amb l'objectiu d'aclarir el perfil de pacients que requereixen d'aquest procediment que permeti avaluar la pràctica clínica institucional per orientar-la cap a un perfil de relació cost-benefici més favorable (Bulbena et al., 2009; Pascual et al.).

Objectius

Descriure les característiques demogràfiques i clíniques associades a les contencions mecàniques realitzades entre 2012 i 2015 a l'Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions del Parc de Salut Mar.

Mètodes

Es va realitzar un estudi naturalístic descriptiu del registre informatitzat de contencions mecàniques realitzades entre gener de 2012 y març de 2015, a les unitats d'Hospitalització Breu, Subaguts, Alta Dependència Psiquiàtrica, Patologia Dual i Psicogeriatría de l'Hospital del Mar, el Centre Fòrum i els Centres Assistencials Emili Mira i López. La població de referència d'aquest servei de 700.000 persones.

Es van revisar totes les contencions mecàniques registrades en el període assenyalat i es van excloure aquelles realitzades amb menys de 24 hores de diferència entre elles. Es van registrar, codificar i agrupar els diagnòstics psiquiàtrics segons criteris DSM-IV. Es van analitzar les característiques segons unitat i centre de procedència.

Es van analitzar les diferències de gènere i diagnòstic mitjançant el test de Chi-quadrat. Es va calcular la mitja d'edat i es va aplicar ANOVA per valorar les diferències d'edat i anàlisis posthoc de Bonferroni. Es va realitzar un càlcul de freqüències dels diagnòstics psiquiàtrics, exclouent els no definits o absents.

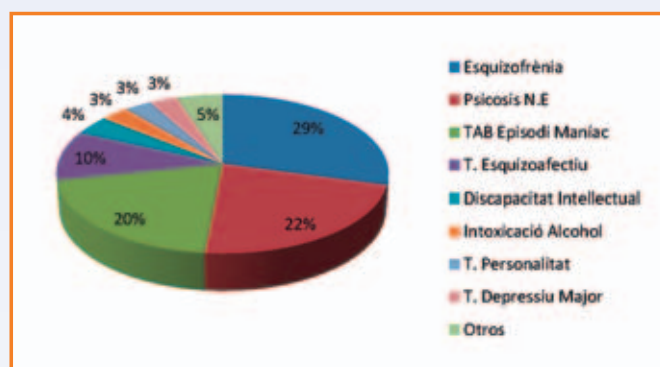
Resultats

- L'edat dels pacients que requereixen contenció mecànica del Centre Fòrum és significativament més alta que la dels pacients de l'Hospital del Mar i del CAEM ($p < 0.01$).
- Hi ha diferències de gènere en els pacients que requereixen contenció mecànica sent aquesta més freqüent en homes. Hi ha diferències significatives entre els centres: al CAEM 67% són de gènere masculí, a l'Hospital del Mar 61% i al Centre Fòrum el 57% ho són.

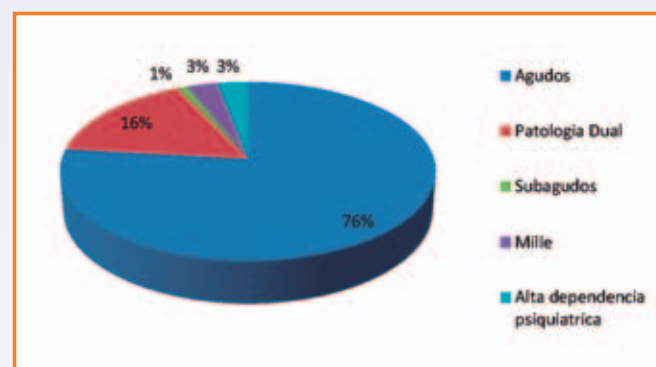
Taula 1: Característiques d'edat i gènere

	Hospital del Mar n: 516		CAEM n: 1288		Centre Fòrum n: 1092		Total n: 2896		
Edat	M	DE	M	DE	M	DE	M	DE	*
Gènere (H/D)	315/201		865/423		627/465		1807/1089		*

M: Mitja, DE: Desviació estàndard, *: $p < 0.05$

Gràfic 1: Diagnòstics psiquiàtrics i contenció mecànica a l'INAD

Gràfic 2: Unitats hospitalàries i contencions mecàniques

Conclusions

L'estudi compta amb un bon nombre de participants de diferents centres assistencials conformant d'aquesta manera una mostra representativa de la població de Barcelona. Els homes es contenen amb major freqüència que les dones. Respecte al diagnòstic, els pacients amb esquizofrènia presenten major risc de contenció, fet que concorda amb altres comunicacions prèvies. Respecte a la distribució de les unitats d'hospitalització, resulta escaient l'extreta del present estudi, sent més freqüent la contenció mecànica en aquells dispositius destinats a l'atenció de la patologia en moment de descompensació aguda on la conducta agressiva i l'agitació és un símptoma comú. La contenció mecànica és un procediment habitual de la nostra pràctica clínica que té un impacte notable a nivell humà i econòmic. És necessari realitzar estudis prospectius per caracteritzar als pacients que requereixen una atenció específica efectiva i disminuir d'aquesta manera progressivament l'aplicació d'aquests procediments de caràcter coercitiu.

Referències bibliogràfiques

- Bak, J., Zoffmann, V., Sestoft, D.M., Almvik, R., Siersma, V.D., Brandt-Christensen, M., 2015. Comparing the effect of non-medical mechanical restraint preventive factors between psychiatric units in Denmark and Norway. Nord. J. Psychiatry 1-11.
- Bulbena, a, Sperry, L., Garcia Rivera, C., Merino, a, Mateu, G., Torrens, M., San Gil, J., Cunillera, J., 2009. [Impact of the summer 2003 heat wave on the activity of two psychiatric emergency departments]. Actas españolas Psiquiatr. 37, 158-165.
- Gómez-Durán, E.L., Guija, J.A., Ortega-Monasterio, L., 2014. [Medical-legal issues of physical and pharmacological restraint]. Med. Clin. (Barc). 142 Suppl, 24-9.
- Lorenzo, R. Di, Miani, F., Formicola, V., Ferri, P., 2014. Clinical and Organizational Factors Related to the Reduction of Mechanical Restraint Application in an Acute Ward?: An 8-Year Retrospective Analysis 94-102.
- Pascual, J.C., Madre, M., Puigdemont, D., Oller, S., Corripio, I., Díaz, A., Faus, G., Perez, V., Alvarez, E., [A naturalistic study: 100 consecutive episodes of acute agitation in a psychiatric emergency department]. Actas españolas Psiquiatr. 34, 239-44.
- Rubio-Valera, M., Luciano, J. V, Ortiz, J.M., Salvador-Carulla, L., Gracia, A., Serrano-Blanco, A., 2015. Health service use and costs associated with aggressiveness or agitation and containment in adult psychiatric care: a systematic review of the evidence. BMC Psychiatry 15.

Paraules Clau: Contenció mecànica, agitació psicomotriu, alteracions conductuals, tècniques coercitives, hospitalització psiquiàtrica.

Agraïments: L. Galindo va rebre una beca Rio Hortega (CM14/00111) de l'Institut de Salut Carlos III.

